

Straatnamen in Utrecht

Jaarverslag 2022

Colofon

Uitgave

Commissie straatnaamgeving in opdracht van de gemeente Utrecht - Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH)

April 2023

Fotografie

Rebecca Brockbernd (voorpagina), Dionne van der Sluijs en Mike Spilker

Informatie

www.utrecht.nl > [Straatnamen | Gemeente Utrecht](#)
straatnaamgeving@utrecht.nl

Inhoud

1	Hoe komen straatnamen tot stand?	4
1.1	Wat doet de commissie straatnaamgeving?	4
1.2	Hoe werkt de commissie?	4
1.3	Waar letten we op bij straatnamen?	5
2	Samenvatting	6
3	Wat hebben we in 2022 gedaan?	7
3.1	Straatnamen voor nieuwe stadswijk Merwede	7
3.2	Straatnamen voor Dichterswijk	8
3.3	Verzoeken van inwoners	8
3.4	Verzoeken van gemeente	9
3.5	Migratie en slavernijverleden	9
3.6	Oriënterende gesprekken over nieuwe straatnamen	10
3.7	Overige werkzaamheden commissie	10

Bijlage 1: Taken en bevoegdheden commissie

Bijlage 2: De commissie straatnaamgeving

Bijlage 3: Merwede (deelgebied 5)

Bijlage 4: Vrouwelijke dichters voor Dichterswijk

1 Hoe komen straatnamen tot stand?

De gemeente geeft nieuwe straten een naam. De commissie straatnaamgeving adviseert het college van burgemeester en wethouders hierover.

1.1 Wat doet de commissie straatnaamgeving?

De gemeente schakelt de commissie straatnaamgeving in, zodra het stratenplan van een nieuwe wijk is vastgesteld. De commissie bedenkt straatnamen en legt haar adviezen aan het college van burgemeester en wethouders voor. De commissie reageert ook op voorstellen van Utrechtse inwoners voor nieuwe straatnamen (zie de regeling in bijlage 1 voor de taken en bevoegdheden van de commissie). Het college besluit over de straatnamen.

1.2 Hoe werkt de commissie?

De commissie kiest voor elke wijk eerst een thema, dat aansluit bij bijvoorbeeld de geschiedenis, het karakter of de omgeving van de wijk. Aan de hand van de straatnaam weten hulpdiensten snel in welke wijk ze moeten zijn. Inwoners en bezoekers kunnen zich door de straatnamen van buurten ook makkelijker in de stad oriënteren.

De commissie straatnaamgeving vergadert zes keer per jaar (zie bijlage 2 voor de leden van de commissie). De commissie bespreekt dan de verzoeken van Utrechtse inwoners en van de gemeente voor nieuwe straatnamen. Soms lichten mensen hun idee in een vergadering toe. Het komt weleens voor dat een nieuwe straatnaam aan de voorwaarden voldoet, maar dat er geen nieuwe straat in de wijk is. De straatnaam komt dan op een lijst te staan, die de commissie gebruikt bij nieuwe straten. Als de commissie een advies maakt voor het college, dan laat zij de indiener(s) weten hoe zij tot dit advies is gekomen.

1.3 Waar letten we op bij straatnamen?

- Straatnamen hebben altijd een onderwerp (bijvoorbeeld bloemen, schrijvers of landen), zodat ze goed te vinden zijn.
- Een straatnaam moet eenvoudig in gebruik zijn, dus gemakkelijk uit te spreken en op te schrijven.
- Straatnamen mogen niet te veel op elkaar lijken om verwarring te voorkomen. Damplein geeft bijvoorbeeld verwarring met Domplein.
- Een straat mag naar een persoon worden vernoemd. Deze persoon moet van onbesproken gedrag zijn (geweest).
- Straatnamen worden alleen vernoemd naar overleden personen. Daar wordt bij hoge uitzondering van afgeweken.
- Een straatnaam moet gepast zijn. Deze mag niet aanstootgevend of beledigend zijn.
- Straatnamen moeten recht doen aan de diversiteit van de inwoners van Utrecht.
- Er is ruimte voor participatie door inwoners. Wat er in de stad of in de samenleving leeft, kan in een straatnaam worden verwerkt.
- De commissie houdt ook rekening met praktische zaken bij nieuwe straatnamen. Zo is het onwenselijk om bestaande straatnamen te veranderen, omdat de bewoners dan aan veel mensen een nieuw postadres moeten doorgeven.
- Ook moet duidelijk zijn wie de aanvrager van een nieuwe straatnaam is. Anonieme verzoeken neemt de commissie niet in behandeling.

2 Samenvatting

Bij welke onderwerpen was de commissie straatnaamgeving in 2022 betrokken?
In deze samenvatting leest u de belangrijkste onderwerpen. De commissie bedacht straatnamen voor de nieuwe stadswijk Merwede en voor Dichterswijk. Ook bekeek ze of voorstellen uit de stad voldeden aan de voorwaarden voor straatnamen. Daarnaast deed de commissie onderzoek naar de diversiteit bij straatnamen.

De commissie bedacht voor de nieuwe stadswijk Merwede verschillende thema's en straatnamen. Het definitieve voorstel bevat 24 straatnamen, die verwijzen naar beroepen in de landbouw, kanaalaanleg en bedrijvigheid. Bijvoorbeeld De Maaier en De Dorser (landbouw), De Polderwerker en De Brugwachter (kanaalaanleg) en De Letterzetter, en De Bierbrouwer (bedrijvigheid). Zie bijlage 3 voor alle thema's en namen. Ook werkte de commissie mee aan een publieksbord over vrouwelijke verzetslieden in de Merwedekanaalzone.

Voor Dichterswijk bedacht de commissie nieuwe straatnamen voor 3 hofjes in de wijk. De commissie adviseerde om de straten naar vrouwelijke dichters uit deze periode te vernoemen vanwege de diversiteit. Er werd gekozen voor: Eleonora Carboniershof, Meynarda Verboomshof en Elisabeth Posthof.

Voorstellen uit de stad

De commissie ontving 10 voorstellen van Utrechtse inwoners en 7 voorstellen van de gemeente voor nieuwe straatnamen, die zij bekeek aan de hand van de voorwaarden voor straatnamen. In de hoofdstukken 3.3 (inwoners) en 3.4 (gemeente) leest u welke verzoeken zijn toegewezen of afgewezen.

Onderzoek

Ook deed de commissie onderzoek naar:

- Diversiteit (man/vrouw) bij het vernoemen van personen. Bijvoorbeeld bij verzetslieden, dichters, kunstenaars en ambachtslieden.
- Diversiteit (migratie en slavernijverleden).
- Antecedenten bij het vernoemen van personen.

3 Wat hebben we in 2022 gedaan?

3.1 Straatnamen voor nieuwe stadswijk Merwede

De commissie heeft in 2022 een aantal voorstellen gedaan voor straatnamen voor de nieuwe stadswijk Merwede. Dit is deelgebied 5 van de Merwedekanaalzone.

Het eerste voorstel bestond uit vier thema's; kanalen en andere kunstmatig gegraven vaarverbindingen, Utrechtse drukkers, historische lettertypen en vrouwelijke Europese schrijvers. Dit voorstel is besproken met de projectleiders van de gemeente. Daaruit kwam een aangepast voorstel: Utrechtse gilden, Utrechtse rederijderskamers, ambachten, kunsten. Uiteindelijk is er gekozen om de straatnamen meer aan te laten sluiten bij de historie van het gebied, namelijk verschillende soorten 'makers' die in het gebied actief zijn geweest. De commissie bedacht 24 nieuwe straatnamen, die verwijzen naar beroepen in de landbouw, kanaalaanleg en bedrijvigheid. Bijvoorbeeld De Maaier en De Dorser (landbouw), De Polderwerker en De Brugwachter (kanaalaanleg) en De Letterzetter en De Bierbrouwer (bedrijvigheid). Zie bijlage 3 voor alle namen. Over de definitief gekozen namen heeft de commissie straatnaamgeving een advies gemaakt voor het college van burgemeester en wethouders.

3.2 Straatnamen voor Dichterswijk

Voor de buurt Dichterswijk bedacht de commissie nieuwe straatnamen voor 3 hofjes in de wijk. In Dichterswijk zijn vooral namen van mannelijke dichters uit de periode tot 1900 te vinden. De commissie adviseerde om de straten naar vrouwelijke dichters uit deze periode te vernoemen vanwege de diversiteit. De commissie won advies in bij prof. dr. Els Stronks, hoogleraar historische Nederlandse letterkunde aan de Universiteit Utrecht. Dat resulteerde in een lijst met 6 namen. Zie Bijlage 4. Uit deze lijst werden drie namen gekozen voor de hofjes: Eleonora Carboniershof, Meynarda Verboomshof en Elisabeth Posthof.

3.3 Verzoeken van inwoners

De commissie bekijkt of verzoeken voldoen aan de voorwaarden voor straatnamen. Deze voorwaarden staan in hoofdstuk 1.3: waar letten we op bij straatnamen?

- Verzoek van een inwoner om vernoeming van Jan Zwartendijk voor zijn verdienste als verzetsstrijder in de Tweede Wereldoorlog. Dit is afgewezen, omdat het beleid van de commissie erop is gericht om bij voorkeur Utrechtse verzetsstrijders te vernoemen. Zwartendijk was een Rotterdammer. In die stad is ook een monument voor hem opgericht.
- Verzoek van een inwoner om de verzetsgroep Utrechts Kindercomité te vernoemen. Dit is afgewezen omdat er al zo'n straat bestaat in Utrecht. In 2021 is een straat naar deze verzetsgroep vernoemd in de Merwedekanaalzone, deelgebied 4: 'Utrechts Kindercomitéstraat, onderschrift: Groep Utrechtse verzetsstrijdsters die joodse kinderen onderbracht'.
- Verzoek van een inwoner om hernoeming van een van de bestaande straten naar zijn grootvader. Hij was één van de eerste buitenlandse werknemers in Utrecht en heeft zich ingezet voor de integratie. Dit verzoek is afgewezen omdat bestaande straten niet worden hernoemd. De naam is wel op de lijst met mogelijke straatnamen gezet. Mogelijk kan in de toekomst wel een straat naar de grootvader worden vernoemd.
- Een verzoek van anonieme inwoner en een verzoek van een inwoner om de 'Laan van Moskou' en 'Plateau van Minsk' (Leidsche Rijn) een andere naam te geven. Dit is afgewezen, omdat bestaande straten niet worden hernoemd.
- Verzoek van een inwoner tot vernoeming van prof. dr. Anton Willem Hubert Wirtz, van 1864-1909 verbonden als docent aan de Rijksveeartsenijschool. Dit is toegewezen en de naam is op de lijst met mogelijke straatnamen gezet. Op dit moment is er geen straat voor vernoeming beschikbaar in de wijken met passende thema's, zoals Tuindorp, Tuindorp-Oost en Science Park.
- Verzoek van inwoner om de vernoeming van Kemal Atatürk (Voordorp) ongedaan te maken. Dit is afgewezen, omdat bestaande straten niet worden hernoemd.
- Verzoek van inwoner om de straatnaam Maniladreef (Overvecht) te veranderen in Manilladreef. Dit is afgewezen, omdat het onwenselijk is om bestaande straatnamen te veranderen. In de Filipijnen wordt de naam van de hoofdstad geschreven met één l. In Nederland doorgaans met twee l-en. In het straatnamenbesluit van de gemeente uit

1967 staat 'Manilladreef', waarbij met de hand één I is doorgestreept. De commissie besluit de naam te laten zoals ze is, hoewel dit in strijd is met de gewoonte buitenlandse namen te vernederlandsen (bijvoorbeeld Paris-Parijs).

- Verzoek van inwoner om de zuidzijde van Ravenoord te hernoemen in Hartenoord. Dit is afgewezen, omdat de commissie gebieden in de openbare ruimte die geen naam hebben zo wil laten. Bijvoorbeeld groenstroken en onderdoorgangen.
- Verzoek van inwoner voor een straatnamethema, namelijk personen die een belangrijke rol hebben gespeeld in de Arubaanse gemeenschap. Dit is toegewezen. Het voorstel bestaat uit een lijst van negen Arubaanse politici, journalisten en kunstenaars. Op dit moment is er geen mogelijkheid tot vernoeming. De commissie zet de namen daarom op de lijst met mogelijke straatnamen.
- Verzoek van inwoner om vernoeming van Herman van Veen. Dit verzoek is afgewezen, omdat straatnamen niet naar levende mensen worden vernoemd. Alleen bij hoge uitzondering wordt hiervan afgeweken.

3.4 Verzoeken van gemeente

- Verzoek voor nieuwe namen voor de stadwijk Merwede. Zie hoofdstuk 3.1
- Verzoek voor nieuwe namen voor Dichterswijk. Zie hoofdstuk 3.2.
- Vraag van projectmanager Leidsche Rijn of de naam Laan van Moskou moet blijven door de politiek-militaire situatie in Oekraïne. Dit is afgewezen omdat bestaande straatnamen niet worden vernoemd.
- Verzoek van gemeente om twee straatnamen in nieuw stukje openbare ruimte in de wijk Vleuten-De Meern. Advies: de benaming van de bestaande naam Zonzijde voor de aansluitende straat te verlengen, en als naam voor de nieuwe straat: Zuiderlicht.
- Verzoek van gemeente voor een straatnaam voor een nieuwe straat tussen de Jutfaseweg en de Berkelstraat in Rivierenwijk. Er is gekozen voor: 'Peizerdiep, Rivier in Noord-Drenthe.'
- Verzoek van gemeente voor een straat in Dichterswijk, die parallel aan de Dichtersbaan ligt. Advies: Titia Brongersmalaan, onderschrift: 1650-1700 Nederlandse dichter die de Drentse hunebedden bezong.
- Verzoek van de gemeente voor nieuwe straten bij het Lombokplein. De commissie behandelt deze vraag op de eerste vergadering van 2023.

3.5 Migratie en slavernijverleden

De straatnamencommissie is in 2022 gestart met onderzoeken hoe de thema's migratie in Utrecht en het Utrechtse slavernijverleden in straatnamen kunnen worden weergegeven. Daarvoor is eerst contact gelegd met de commissies die betrokken zijn bij het monument slavernijverleden en het kunstwerk gastarbeiders. Het onderzoek is nog niet afgerond. In 2023 gaat het verder. De commissie betreft daarbij betrokkenen bij de thema's migratie en het slavernijverleden.

3.6 Oriënterende gesprekken over nieuwe straatnamen

- **Sportpark in Zuilen**

Een medewerker van de gemeente Utrecht en van de gemeente Stichtse Vecht hebben de plannen voor 'De Strip' toegelicht. Dit is een sportpark tussen de Amsterdamsestraatweg en de Burgemeester Norbruislaan. Op een gedeelte daarvan worden woningen gebouwd. De commissie bespreekt op een later moment met de Historische Vereniging Stichtse Vecht wat passende straatnamen kunnen zijn.

- **Sportpark USV Elinkwijk**

Er zijn plannen voor woningbouw op een gedeelte van het sportpark USV Elinkwijk. De projectleider heeft de plannen toegelicht.

3.7 Overige werkzaamheden commissie

- **Onthulling bord verzetsstrijders in wijk Merwede**

In 2019 heeft de commissie straatnaamgeving het college geadviseerd om de straten in de Merwedekanaalzone (deelgebied 4) te vernoemen naar Utrechtse verzetsgroepen en individuele verzetsstrijders tijdens de Tweede Wereldoorlog. Vanwege de gevoeligheid van het onderwerp liet de commissie zich adviseren door deskundige dr. Ad van Liempt. Op zijn advies heeft de commissie ervoor gekozen uitsluitend vrouwen te vernoemen, als het gaat om individuele verzetsstrijders. Er werd gekozen voor vrouwen die voor hun verzetswerk na de oorlog een Yad Vashem-onderscheiding hebben ontvangen. Zo'n onderscheiding geeft namelijk de beste garanties dat er grondig onderzoek naar de persoon is verricht.

In 2022 ontstond het idee om deze bijzondere vernoemingen extra aandacht te geven. De commissie straatnaamgeving heeft de tekst van een bord ontwikkeld: een wijkplattegrond met alle straatnamen en een toelichting. Op 4 mei 2022 onthulde de burgemeester het bord in het bijzijn van nabestaanden en andere belangstellenden.

- **Antecedentenonderzoek**

Voorafgaand aan het vernoemen van personen moet een antecedentenonderzoek worden gedaan. In 2022 heeft de commissie de wens uitgesproken voor een vaste procedure, zodat kan worden vastgesteld dat de te vernoemen persoon van onbesproken gedrag is geweest. Een commissielid gaat dit onderzoeken en hiervoor in 2023 een voorstel doen.

- **Ophangen straatnaamborden**

Een medewerker van de gemeente (Stadsbedrijven) informeerde de commissie over de manier waarop het bestellen en het plaatsen van straatnaamborden verloopt. Er zijn met Stadswerken afspraken gemaakt over het proces.

Bijlage 1: Taken en bevoegdheden commissie

Regeling commissie straatnaamgeving gemeente Utrecht

Burgemeester en wethouders van gemeente Utrecht; Gelet op artikel 84 Gemeentewet; Besluit vast te stellen de Regeling commissie straatnaamgeving gemeente Utrecht.

Artikel 1 Definities

In deze regeling staan verschillende definities. Onder deze definities wordt verstaan:

- **Commissie:** een commissie straatnaamgeving die burgemeester en wethouders adviseert over de naamgeving van de openbare ruimte.
- **Openbare ruimte:** een als zodanig aangewezen en van een naam voorziene buitenruimte als bedoeld in artikel 1, onder j, van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen.

Artikel 2 Taak

De commissie adviseert burgemeester en wethouders, gevraagd en ongevraagd, over de naamgeving van openbare ruimte, gemeentelijke gebouwen en bouwwerken, namen voor wijken en thema's van wijken.

Artikel 3 Samenstelling

1. De commissie bestaat uit de volgende leden:
 - a. een voorzitter;
 - b. een vertegenwoordiger van het Utrechts Archief;
 - c. een vertegenwoordiger van de Veiligheidsregio Utrecht;
 - d. een vertegenwoordiger van de afdeling Vergunningen van gemeente Utrecht;
 - e. een vertegenwoordiger van de wijkbureaus van gemeente Utrecht;
 - f. een vertegenwoordiger van diversiteit en inclusie van gemeente Utrecht;
 - g. een vertegenwoordiger van inwoners en ondernemers van gemeente Utrecht.

Artikel 4 Secretaris

1. Burgemeester en wethouders benoemen een secretaris.
2. De secretaris stelt een agenda en verslag op van de vergaderingen, zorgt voor administratieve afhandeling van adviezen en ondersteunt de commissie met al haar taken.
3. De secretaris is geen lid van de commissie en heeft geen stem in het advies van de commissie.

Artikel 5 Benoeming

1. De leden van de commissie worden benoemd door burgemeester en wethouders.
2. De benoeming geldt voor vier jaar. Deze termijn kan eenmalig met vier jaar worden verlengd.
3. De leden wijzen één van de leden aan tot plaatsvervangend voorzitter.
4. De leden verliezen het lidmaatschap van de commissie op het moment dat zij niet meer als vertegenwoordiger zijn aan te merken, op grond waarvan zij lid zijn geworden van de commissie.
5. De leden kunnen tussentijds ontslag nemen. Zij doen daar schriftelijk mededeling van aan de voorzitter.
6. De benoeming van een lid kan door burgemeester en wethouders worden ingetrokken als daar zwaarwegende redenen voor zijn.

Artikel 6 Werkwijze

1. De commissie komt minimaal tweemaal per jaar in vergadering bijeen. Ook kan de commissie bijeenkomen op verzoek van de voorzitter of op verzoek van burgemeester en wethouders.

2. De voorzitter roept de leden twee weken voor de vergadering schriftelijk op.
3. De secretaris verzendt uiterlijk één week voor de vergadering een agenda en vergaderstukken aan alle leden.
4. De commissie vergadert wanneer minimaal drie leden en de voorzitter, of plaatsvervangend voorzitter, aanwezig zijn.
5. Wanneer het vereiste aantal leden niet aanwezig is wordt binnen één week door de voorzitter een nieuwe vergadering belegd.
6. In die tweede vergadering brengt de commissie advies uit over de punten op de agenda, ongeacht het aantal leden dat aanwezig is.
7. De adviezen worden genomen bij meerderheid van stemmen. Bij het staken van de stemmen beslist de voorzitter.
8. Het advies van de commissie bevat voor zover dat relevant is de zienswijzen van de leden.
9. De vergadering van de commissie is openbaar, tenzij door twee of meer leden wordt gevraagd om een besloten vergadering. Artikel 86 Gemeentewet is hierop van toepassing.

Artikel 7 Ondertekening

1. De adviezen en documenten worden ondertekend door de voorzitter.
2. De voorzitter kan de secretaris machtigen om namens hem te ondertekenen.
3. Besluiten over naamgeving van openbare ruimte worden ondertekend door burgemeester en wethouders.

Artikel 8 Deskundigen

1. De voorzitter kan ambtenaren en andere deskundigen uitnodigen om deel te nemen aan de vergadering van de commissie.

Artikel 9 Participatie

1. Inwoners en bedrijven van Utrecht kunnen participeren in de besluitvorming over de naamgeving van de openbare ruimte.
2. De commissie nodigt inwoners en bedrijven uit om voorstellen te doen voor nieuwe namen van de openbare ruimte.
3. De commissie weegt de voorstellen over nieuwe namen af bij haar advisering aan burgemeester en wethouders en motiveert haar keuze in het advies.
4. Het verslag van de participatieprocedure, inclusief de door inwoners en bedrijven ingediende voorstellen over nieuwe namen, maakt deel uit van het advies van de commissie.

Artikel 10 Restbepaling

De voorzitter beslist in gevallen waarin deze regeling niet voorziet.

Artikel 11 Intrekking

Het Reglement commissie Straatnaamgeving van 23 juni 2015, nummer 58139 wordt ingetrokken.

Artikel 12 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op de dag na bekendmaking.

Artikel 13 Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als Regeling commissie straatnaamgeving gemeente Utrecht.

Vastgesteld door de burgemeester en wethouders van Utrecht.

De secretaris,
Gabrielle G.H.M. Haanen

De burgemeester,
Sharon A. M. Dijkma

Bijlage 2: De commissie straatnaamgeving

De commissie straatnaamgeving bestond in 2022 uit de volgende leden:

- Onafhankelijk voorzitter: Wilbert Smulders
- 1 lid vanuit de gemeente Utrecht, Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH). Dit was tot juni 2022 Elisa Biemold, daarna Mike Spilker, secretaris. Rol: verbinding met de gemeentelijke organisatie.
- 1 lid vanuit de Veiligheidsregio Utrecht: Gijsbert Voskamp.
Rol: vertegenwoordigen van de veiligheidsdiensten en controle op namen die al zijn uitgegeven.
- 1 lid vanuit Utrechts Archief: Victor Lansink.
Rol: meedenken vanuit de historie van de stad.
- 1 lid vanuit de gemeente Utrecht, Wijken: Daniella van Gastel.
Rol: meedenken met Utrechtse initiatiefnemers.
- 1 lid inwoner van de stad: Hans van Oort.
Rol: meedenken vanuit de inwoners en ondernemers van de stad. Ook plaatsvervangend voorzitter.
- Administratieve ondersteuning: tot juni 2022 Alice Oosterhoff, daarna Willeke Zweepe.

Bijlage 3: Merwede (deelgebied 5)

In 2021 en 2022 heeft de straatnamencommissie een aantal overleggen gehad met de projectleiding van Merwede deelgebied 5. Naar aanleiding van het eerste overleg met de projectleiding heeft de commissie straatnamen voorgesteld volgens vier thema's: kanalen, Utrechtse drukkers, historische lettertypen en Europese vrouwelijke schrijvers. Dit voorstel bleek niet goed aan te sluiten bij waar de nieuwe wijk voor staat. Daarop heeft de commissie een volgend voorstel gedaan: straatnamen volgens de thema's gemeenschappelijkheid (uitgewerkt in de subthema's Utrechtse gilden en Utrechtse rederijderskamers) en Utrechtse makers (uitgewerkt in de subthema's Ambachten en Kunsten). De projectleiding wilde graag dat het thema Utrechtse makers verwijst naar makers die in het gebied actief zijn geweest.

In het plangebied worden historisch 3 periodes onderscheiden:

- Tot circa 1880: agrarisch gebied
- Van 1885 tot 1892. In deze periode werd het Merwedekanaal gegraven, waardoor industriële ontwikkeling mogelijk werd en zich al snel bedrijven in het gebied vestigden.
- Van circa 1950 tot nu: verdere ontwikkeling tot bedrijventerrein en gebruik daarvan tot op heden. Grote bedrijven vestigden zich.

Op basis daarvan heeft de commissie een derde voorstel ontwikkeld. Uitgangspunt daarbij was beroepen te vernoemen van hen die werkzaam zijn geweest in de landbouw, de kanaalaanleg en de bedrijvigheid.

1. Kanalen en andere kunstmatig gegraven vaarverbindingen

Het thema kanalen en vaarverbindingen is toepasselijk voor de wijk Merwede, aangezien het gebied grenst aan het Merwedekanaal, over de hele lengte waarvan de Kanaalweg loopt. Voor dit thema zijn Nederlandse kanalen en andere kunstmatige waterwegen gekozen. Om een soort dubbele vernoeming te vermijden zijn kanalen die verwijzen naar personen (bv. Conradkanaal) of andere plaatsen (Amsterdam-Rijn kanaal), vermeden. De onderschriften geven beknopt aan waar de waterwegen liggen en wanneer ze zijn gegraven. Vaak zijn het in de loop der eeuwen met elkaar verbonden en gekanaliseerde bestaande waterlopen. Gezien de bouw van de wijk Merwede (bouwblokken, in hoogte aflopend vanaf de Europalaan richting Merwedekanaal) krijgen niet alleen straten, maar ook bouwblokken een straatnaam. Benamingen met de uitgang '-kanaal' lijken niet zo geschikt voor bouwblokken. Vandaar dat er ook straatnamen zijn bedacht met de uitgangen '-diep', '-vaart' of '-tak'.

- Valleikanaal
In 1935-1941 gegraven kanaal tussen Rhenen en Amersfoort ter afwatering van de Gelderse Vallei.
- Stadskanaal
In de 18^e en 19^e eeuw gegraven langs de grens van Groningen en Drenthe voor de ontginning van het hoogveen
- Hartelkanaal
Kanaal tussen de Oude Maas en de Maasvlakte in de haven van Rotterdam

- Peelkanaal
Ook wel genaamd Defensiekanaal. In 1939 gegraven als afwateringskanaal en anti-tankgracht in het oosten van Noord-Brabant.
- Zederikkanaal
Voorloper van het Merwedekanaal tussen Vianen en Gorinchem, aangelegd in 1824-1825.
- Bourtangerkanaal
Kort Gronings kanaal (1,79 km), gegraven in 1917
- Stobbenkanaal
Kanaal rond de vesting Bourtange
- Markkanaal
Kanaal in Noord-Brabant; verbindt het Wilhelminakanaal met de rivier de Mark; gegraven in 1915-1916.
- Zuid-Willemsvaart
Kanaal in 1822-1826 aangelegd tussen Maastricht en 's-Hertogenbosch
- Reitdiep
Verbindt de stad Groningen met het Lauwersmeer
- Hoendiep
Kanaal tussen Groningen en Zuidhorn
- Moddermansdiep
Zeventiende-eeuws kanaal dat het water rond de vesting Bourtange op peil moest houden.
- Grecht
In de 14^e eeuw gegraven afwateringskanaal en vaarverbinding tussen Woerden en de Kromme Mijndrecht
- Amertak
Waterweg in Noord-Brabant die de Amer met het Wilhelminakanaal verbindt; in gebruik sinds 1993.

2. Utrechtse drukkers

Na de uitvinding van de boekdrukkunst werd Utrecht de stad in de Lage Landen waar de vroegste Nederlandse drukkers actief waren. Het 'Tijdschrift Oud-Utrecht' bracht in juni 2020 een themanummer uit onder de titel 'Utrecht boekenstad' met onder andere verschillende bijdragen over de vroege Utrechtse drukkers. De gekozen namen zijn daaraan ontleend. Bij alle namen is meteen de uitgang '-straat' toegevoegd, dit om te kunnen beoordelen hoe het klinkt.

- Jan Berntzstraat
Vijftiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Nicolaes Ketelaerstraat
Vijftiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Gerard van Leemptstraat
Vijftiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Johann Veldenerstraat
Vijftiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Wilhelmus Heesstraat
Zestiende-eeuwse Utrechtse drukker

- Herman van Borculosstraat
Zestiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Coenraet Henrickszstraat
Zestiende-eeuwse drukker
- Abraham van Herwijckstraat
Zeventiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Hermannus Ribbiusstraat
Zeventiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Petrus Romanstraat
Zeventiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Amelis van Paddenburgstraat
Zeventiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Salomon de Roystaat
Zeventiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Joseph Besselingstraat
Achtttiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Roeland de Meyerestraat
Achtttiende-eeuwse Utrechtse drukker
- Jacobus van Boekhoven
Negentiende-eeuwse Utrechtse drukker

3. Historische lettertypen

Er is een heel scala aan lettertypen. Voor dit thema is gekozen voor de zes bekendste lettertypen, aangevuld met enkele minder bekende, maar karakteristieke lettertypen uit de geschiedenis van de boekdrukkunst.

Het onderschrift bij de straatnaam wordt gezet in het lettertype waarnaar de straat vernoemd is. Op die manier geeft het onderschrift niet alleen achtergrondinformatie in woord, maar ook in beeld. Bij alle namen is meteen de uitgang '-straat' toegevoegd om te beoordelen hoe het klinkt.

- Arialstraat
Arial: lettertype
- Baskervillestraat
Baskerville: lettertype uit de barok
- Bodonistraat
Bodoni: lettertype uit de achttiende eeuw
- Calibristraat
Calibri: lettertype
- Cambristraat
Cambria: lettertype
- Garamondstraat
Garamond: lettertype naar zestiende-eeuws voorbeeld
- Helveticastraat
Helveticastraat: lettertype

- Nickelodeonstraat
Nickelodeon: lettertype uit de Jugendstil (eind negentiende-eeuw)
- Palatinostraat
Palatino: klassiek lettertype
- Tahomastraat
Tahoma: lettertype
- Times New Romanstraat
Times New Roman: lettertype
- Verdanastraat
Verdana: lettertype

4. **Vrouwelijke Europese schrijvers**

De Europese literatuurgeschiedenis telt veel meer mannelijke dan vrouwelijke schrijvers. Bij straatnaamgeving werd in het verleden vrijwel altijd gekozen uit de ruime voorraad namen van mannelijke schrijvers. De laatste tijd klinkt de roep om het evenwicht tussen deelname van mannen en vrouwen op maatschappelijk gebied te herstellen. Bij dit thema is er daarom voor gekozen om uitsluitend vrouwelijke schrijvers te vernoemen. Hieronder worden per land twee vrouwelijke schrijvers genoemd. Er is ook een reservelijst.

Bij alle namen is meteen de uitgang '-straat' toegevoegd om te beoordelen hoe het klinkt.

Nederland:

- Belle van Zuylenstraat,
Nederlandse schrijfster (1740-1805)
- Hella Haassestraat
Nederlandse schrijfster (1918-2011)

België:

- Virginie Lovelingstraat
Vlaamse schrijfster (1836-1923)
- Alice Nahonstraat
Vlaamse schrijfster (1896-1933)

Frankrijk:

- Simone de Beauvoirstraat
Franse schrijfster (1908-1986)
- Colettestraat
Sidonie-Gabrielle Colette, Franse schrijfster (1873-1954)

Engeland:

- Gezusters Brontëstraat
Charlotte, Emily en Anne: 19e-eeuwse Engelse schrijfsters
- Agatha Christiestraat
Engelse schrijfster (1890-1976)

Ierland:

- Iris Murdochstraat
Ierse schrijfster (1919-1999)
- Maeve Binchystraat
Ierse schrijfster (1939-2012)

Duitsland:

- Ingeborg Bachmannstraat
Duitse schrijfster (1926-1973)
- Bettina von Arnimstraat
Duitse schrijfster (1785-1859)

Spanje:

- Almudena Grandesstraat
Spaanse schrijfster (1960-2021)
- Carmen Laforetstraat
Spaanse schrijfster (1921-2004)

Italië:

- Elsa Morantestraat
Italiaanse schrijfster (1912-1985)
- Grazia Deleddastraat
Italiaanse schrijfster (1871-1936)

Rusland:

- Anna Achmatovastraat
Russische dichteres (1889-1966)
- Bella Achmadoelinastraat
Russische schrijfster (1937-2010)

Reservelijst**België:**

- Maria Rosseelsstraat
Vlaamse schrijfster (1916-2005)
- Julia Tulkensstraat
Vlaamse schrijfster (1902-1995)

Frankrijk:

- Marguerite Durasstraat
Franse schrijfster (1873-1954)

Engeland:

- Virginia Woolfstraat
Engelse schrijfster (1882-1941)
- Jane Austenstraat
Engelse schrijfster (1775-1817)
- George Eliotstraat
Pseudoniem van Mary Anne Evans. Engelse schrijfster (1819-1880).

5. Gemeenschappelijkheid: Utrechtse gilden en Utrechtse redekijkerkamers

Utrechtse gilden

- Wantsnijders
- Linnenwevers
- Vischkoopers
- Wollewevers
- Marslieden
- Korenkoopers
- Steenbikkers
- Riemsnijders
- Lontmakers
- Tinnegieters

Utrechtse rederijderskamers

14^e-17^e eeuw:

- De Violetten ('met ketterse smetten' op het blazoën)
- Het Rozemarijnbloemken (zinspreuk: 'Uyt rechte Liefde')

19^e, 20^e en 21^e eeuw:

- Koninklijke rederijderskamer Jan van Beers (zinspreuk: 'Altijd beter')

20^e en 21^e eeuw:

- Utrechts dichtersgilde (onder wie de Utrechtse stadsdichter)

6. Makers: ambachten en kunsten

Ambachten

Utrechtse bierbrouwers

- De Boog (sinds 1886 gevestigd a/d Oudegracht 396-371)
- De Krans (sinds 1840 gevestigd a/d Nieuwekade)
- Den Aker (sinds 1733 gevestigd a/d Oudegracht 320-320a)

Utrechtse architecten

- Sybold van Ravensteyn
- Willem Maas
- George Willem van Heukelom

Utrechtse drukkers

- Zie 2.

Utrechtse boekhandelaar/uitgever

- Chris Leeflang

Kunsten

Utrechtse beeldhouwers/schilders

- Joop Hekman (beeldhouwer)
- Jan van Luyn (beeldhouwer)
- Willy Blees (beeldhouwster)
- Erika Visser (schilderes)
- Otto van Rees (schilder)
- Joop Moesman (schilder)
- Dirkje Kuik (schilder)
- Dolf Zwerver (schilder)
- Peter Vos (tekenaar)
- Alain Teister (schilder en schrijver)

Utrechtse muzikanten:

- Louis Andriessen (componist)
- Gijs Hendriks (jazzsaxofonist)
- Gert Oost (stadsorganist)
- Robert Long (zanger)
- Jan van Laar (variété-artiest)

Utrechtse cabaretiers:

- Jeroen van Merwijk
- Herman Berkien
- Hennie Oliemuller

Utrechtse schrijvers/dichters:

- C.C.S. Crone (schrijver; CCS Crone-prijs: tweejaarlijkse Utrechtse literaire prijs)
- Jan Engelman (dichter)
- Martinus Nijhoff (dichter)
- Jaap Romijn (schrijver)
- Guillaume van der Graft (dichter)
- Clare Lennart (schrijfster)
- Ad den Besten (dichter)
- Hélène Nolthenius (schrijfster)
- P.H. Ritter (schrijver en landelijk bekend criticus van v/h *Utrechtsch Nieuwsblad*)

De gegeven namen vallen onder één thema. In die zin hangen ze dus samen. Toch maakt de verzameling namen een onsamenhangende indruk; wie de thema's niet kent, zou hun verband niet gemakkelijk - en zeker niet meteen - ontdekken. Om een duidelijk verband tussen de straten aan te brengen voor de herkenbaarheid, zouden de straatnamen een gelijkkluidend achtervoegsel kunnen krijgen. één vast achtervoegsel dat verschilt van het achtervoegsel bij de straten behorend tot het thema gemeenschappelijkheid. We zouden dan kunnen kiezen uit achtervoegsels die in Utrecht tot nu toe nog niet gebruikt zijn, zoals: -gaarde, -hove, -veld, -beemd, -streek, -heuvel, -erf, -trap, -horst, -allee, -lei, -stede, -stee, -oord, -plaats.

7. Doeners: landbouw, kanaalaanleg en bedrijvigheid.

Landbouw

- De Loonwerker
- De Landbouwer
- De Maaier
- De Dorser
- De Ploeger
- De Hovenier
- De Fruitteler
- De Groenteteler

Onderschrift: Tot aan 1892 was dit een agrarisch gebied. De namen van de woonblokken verwijzen naar de beroepen die hier uitgeoefend werden.

De Aanleg

- De Polderwerker
- De Landmeter
- De Opzichter
- De Brugwachter
- De Ploegbaas
- De Binnenschipper (er is een Schippersplantsoen in Utrecht)
- De Machinist
- De Parlevinker

Onderschrift: In 1892 was het 'Merwedekanaal benoorden de Lek' gereed. Het verving de Keulse Vaart. De namen van de woonblokken verwijzen naar de beroepen van betrokken werklieden.

Bedrijvigheid

- De Letterzetter
- De Orderloper
- De Boekbinder
- De Vrachtrijder
- De Lithograaf
- De Bierbrouwer
- De Pottenbakker
- De Grootgrutter
- (NB. De namen "De Buschauffeur" en "De Apotheker" haalden het helaas niet.)

Onderschrift: Vanaf ca 1950 werd het gebied ontwikkeld tot een bedrijventerrein. De namen van de woonblokken verwijzen naar de beroepen die hier uitgeoefend werden.

Bijlage 4: Vrouwelijke dichters voor Dichterswijk

- Eleonora Carboniershof
Zestiende-eeuwse vrouwelijke dichter. Pionier van het Nederlandse sonnet.
- Meynarda Verboomshof
1630-1667. Als feministisch schrijfster strijdend tegen Vondel.
- Elisabeth Posthof
1755-1812. Schreef als eerste Nederlandse vrouw over de liefde en de slavernij.
- Titia Bongersmahof
ca.1650 – ca.1700. Vrouwelijke dichter die de Drentse hunebedden bezong.
- Katharina Lescaijehof
1649-1711. Nederlandse schrijfster en uitgeefster tegelijk.
- Lucretia van Merken
1721-1789. Schreef als eerste in Nederland over heldhaftige vrouwen.